

Javaslat Farkas Lajos munkásságának értéktárba történő felvételéhez

5. Ma már teljesen természetesnek tűnik, hogy templomainkban a szertartásokat kizárólag magyarul végzik, s hogy egyházi szervezetünk, egyházmegyénk van. Csakhogy ez korábban nem így volt. Őseink szláv és román püspökök fennhatósága alá tartoztak, a szertartásokat tévesen oroszoknak nevezett ószláv, illetve román nyelven végezték. A magyar hívek e nyelveket nem értették, a szertartásokba nem tudtak bekapcsolódni. Az idegen szertartási nyelv miatt a közvélemény oroszoknak, oláhoknak tekintette őket, s emiatt a társadalomban hátrányos helyzetbe kerültek. Előfordult, hogy egy-egy magyar görögkatolikus hívőnek választania kellett ősi szertartása és a nemzetisége között. Így nagyon sokan hagyták el a görög szertartást. Ez a folyamat a magyar görögkatolikus értelmiségi réteget szinte megtizedelte.

Ezt az áldatlan helyzetet ismerték fel már a XVIII. században azok a magyar görögkatolikus papok, akik szertartásainkat, vagy legalább azok egy részét magyarra fordították, és egyes szertartásokat minden felsőbb engedély nélkül, önhatalmúlag magyarul kezdték végezni.

Azonban ez a megoldás a magyar egyházközségek híveit nem elégítette ki, ők a teljes magyar liturgiát igényelték. Emellett a 48-as szabadságharc után egyre fokozódtak a nemzetiségi ellentétek. Mindez arra készítette a legnagyobb magyar egyházközség, Hajdúdorog elöljáróit, hogy mozgalmat indítsanak a magyar liturgia szentesítése és a magyar egyházmegye felállítása érdekében. E hosszantartó, hősi küzdelem vezéregyénisége Farkas Lajos volt.

Szülőföldünk kiemelkedő egyénisége, 1821. május 24-én született Hajdúdorogon 1894 december 3-án halt meg Debrecenben. Kassán, Eperjesen és Pozsonyban tanult. Az 1848-49-es szabadságharc honvédkapitánya, a magyar nyelvű bizánci katolikus liturgia harcosa, széles látókörű és lelkes irányítója. a dorogiai betelepítését végző - Farkas Mihály kapitány leszármazottja. Mint országgyűlési írnok jelen volt 1843-1844-es országgyűlésen. Hajdúdorog, majd a Hajdú Kerület főhadnagya, ill. Hajdú vármegye főügyésze és árvaszéki elnöke volt. Ő volt a magyar nyelvű liturgiáért folytatott harc elindítója és irányítója 1843-94 között. Családi neveltetéséből és szülőföldje társadalmi, politikai körülményeiből adódóan jól ismerte a magyar görög katolikusok törekvését az anyanyelvű liturgiáért.

A XIX. században már magyarul miséztek Dorog papjai (Bányai Antal, Kerekes Döme), bár erre nem volt hivatalos engedélyük. Farkas Lajos vezetésével megújult a tudatos küzdelem. Farkas, mint a város főhadnagya, azt indítványozta, hogy társadalmi mozgalom keretében, szervezeten dolgozzanak az önálló püspökségért és a magyar nyelvűségért. A kéziratos magyar fordítások alkalmazását és terjesztését is tilalom övezte

1863. május 22-én a közgyűlésükön Farkas Lajos közreműködésével elhatározták, hogy Popovics keresztény püspökhöz felterjesztéssel élnek. Az eredmény elmarad. A dorogiak látván az 1863. évi felterjesztés elhallgatását, most már nem a püspökhöz, hanem a királyhoz, a hercegprímáshoz, az udvari főkancelláriához és a képviselőházhoz fordulnak, mi több leszögezték azt is, hogy e szent cél egy különálló, független magyar ajkú óhitű katolikus püspökség felállítását, és egy független vikáriusság szervezését is kérték.

A kéziratos magyar fordítás alkalmazását és terjesztését is tilalom fékezte. Hajdúdorog hívő közössége volt az, amely ismételt kéréssel fordult a munkácsi püspökhöz,. . Az eredmény most is elmaradt.

Farkas Lajos, Hajdúdorog főkapitányának kezdeményezésére 1868. április 16-án országos zsinatot hívtak össze Hajdúdorogra ahol 52 magyar egyházközség képviselői országos kongresszust tartottak. 220 képviselővel és 31 pappal. (amelynek egyetlen eredménye volt: 1873-ban magyar püspöki külhelynökséget létesítettek itt.)

Ő volt, aki először készített jól átgondolt stratégiát a magyar görög katolikusokat sújtó helyzet országos méretű megoldására, és ezért egy fél évszázadon át példamutató erkölcsi szilárdsággal küzdött.

Farkas Lajos, az eszme lánglelkű, széles látókörű, nagy politikai tapasztalattal rendelkező kemény harcosának 1894-ben történt halála után a magyar nyelvű liturgiáért folytatott harc megtorpant. Mintha gyászolták volna a fő zászlóvivőt, aki már 1843-ban a pozsonyi országgyűlésen is hallatta városának, Dorognak az idegen nyelvű liturgia elleni panaszos feljajdulását. Az Egy nemzeti küzdelem története c. könyve örök időkre bizonyítja, hogy a magyar görög katolikusok ügye nem talált kellő támogatásra. De az emlékiratból áradó nemzetszeretetet, a félszázados küzdelmet végül mégis siker koronázta.

Emléktáblája a Hajdúdorogi Polgármesteri Hivatal épületén látható, melyet a millecentenárium évében Hajdúdorog Város Képviselőtestülete helyezett el. Síremlékét pedig 2011. június 14-én adták át a Hajdúdorogi Köztemetőben.

6. Munkássága révén az akkori Magyarország lakossága tájékoztatást kaphatott a görögkatolikus helyzetéről, problémáiról, törekvéseiről. Tevékenységének köszönhetően a magyar nyelvű hajdúdorogi görögkatolikus püspökségért szervezeten, nem múló lelkesedéssel folyt a harc, amely végül pár évtizeddel később, de mégis sikert hozott.

7. Bibliográfia

- <http://byzantinohungarica.hu/node/161>
 - www.hajdudorog.hu/downloads/doc/xiii_varosnap.../unnepi_beszed.doc
 - Révai Nagy Lexikon VII. kötet (1991 190). Hasonmás kiadás, Szépirodalmi és Babits Könyvkiadó
 - Pirigy István dr : Görögkatolikus életsorsok (1998 22-30). Debrecen, Piremon Kisvállalat,
 - Magyar Katolikus Lexikon III. kötet (1997 503-504). Diós István dr (főszerk.) Budapest, Szent István Társulat az Apostoli Szentszék Könyvkiadója
 - Pirigy István dr : A Görögkatolikus magyarság története (1982 104-115). Nyíregyháza, Görögkatolikus Hittudományi Főiskola
 - Végheő Tamás: „ Minden utamat már előre láttad”, Görögkatolikusok Magyarországon (2012 9). Strasbourg, Éditions du Signe
 - Farkas Lajos síremléke a Hajdúdorogi Köztemetőben (fotó). elérhet http://honismeret-hd.hu/photogallery.php?album_id=11
letöltés ideje: 2014. 03. 04.
- Farkas Lajos emléktáblája a Hajdúdorogi Polgármesteri Hivatal épületén (fotó). elérhető: <http://byzantinohungarica.hu/node/161> letöltés ideje: 2014. 03. 04.

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Mészáros Károly Városi Könyvtár
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Jeles Erzsébet
Levelezési cím: 4087 Hajdúdorog, Böszörményi út 7. sz.
Telefonszám: 52/572-016
E-mail cím: hd.konyvtar@gmail.com

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Farkas Lajos munkássága
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus és vendéglátás
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési tájegységi megyei külföldi magyarság
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása
6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett
7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Készítette:

Demeterné Magyar Katalin

Hajdúdorog, 2015. 03. 30.

Melléklet

Farkas Lajos síremléke a Hajdúdorogi Köztemetőben, 2012

Farkas Lajos emléktáblája Hajdúdorogi Polgármesteri Hivatal épületén

Fénykép után rajzolta Cserna Károly.

FARKAS LAJOS.